

Formaziun

Les scores altes ladines se presentëia

© 23.01.2024, 09:35

Les iscriziuns por les scores altes te Gherdëna y tla Val Badia pó gní fates online anter i 15 de forá. Les scores pîta plurilinguism, sport y creativité.

Istitut Technich Economic Raetia

Le sistem scolastich ladin é unich, por ci che reverda döta la provinzia. Ara se trata de n sistem plurilinguistich y paritetich che valorisëia y porta inant nosc lingaz y nosta cultura, y che ti consënt ala popolaziun ladina da imparé i trëi lingac provinziai a mët man dala scolina, sö y sö cina ala fin dla scora de oblianza. Les scores altes ladines é les sores che arjigna ca nüsc jogn y nostes jones al nivel C1 dl ejam de trilinguism. Chi che vëgn fora da nostes scores altes baia bun düc trëi i lingac dla provinzia. Y por i studënc y les studëntes che ne baia nia i trëi lingac o che se stënta, mët les scores a desposiziun düc i mesi didatics y i aiüc che vá debojëgn. Chësc fat atirëia jogn y jones ince da foradecá, tan co dales atres valades dla provinzia, olache al vëgn ma scialdí baié un o dui lingac. Scebëgn che les scores ladines pites chësc bel vantaje, impó él jogn y jones che chir fora les scores altes da Balsan, Porsenú y Bornech. Ciodí pa? Ti ultims agn s'á dirigënc y insegnanc dles scores ladines dé jö dassën cun la cossa, por ciaré da ti garantí a sü studënc y studëntes les mius condiziuns poscibles por so svilup scolastich y personal. Chiló nen vára dantadöt da daurí i orizonc mentai ti confrunc dles atres cultures, mo sambëgn ince de sentiment de identité y de portignënza culturala ladina.

Üna dles gaujes por chëres che les scolares y i scolari ladins chir fora na scora alta todëscia o taliana é la pasciun por le sport che tröc desmostra da avëi, y che ai ó porté inant döt l'ann por la cariera agonistica, por divertimënt o por so bëgnsté. Y sce cina dan da püc agn ê por les scores altes ladines ri da konzilié les ativités didatiches cun l'ativité sportiva, s'á sëgn la situaziun daldöt mudé. Sides l'ITE da Urtijëi che les Scores Altes La lla ti pita a sü studënc la poscibilité da konzilié scora y sport. Co vá pa da fá chësc? Tres de pices classes, tres l'individualisaziun dl insegnamënt, tres soluziuns adatades ai caji singui: insciö ne mëss no la scora no le sport nen paié sura. Plüdadí messâ deplü studënc y studëntes renunzié al sport agonistich a gaujia di impëgn scolastics. Chi che frequentëia les scores altes ladines ne á incö nia plü bria da fá chësc, deache scora y sport se integrëia üna tl ater y trami se porta inant. I valurs che caraterisëia le sport, sciöch' la determinaziun, la pasciun y l'impëgn, vëgn insigná y sostignís ince dala scora, do le dit: bugn studënc y bugn sportifs!

Istitut Technich Economic Raetia

L Istitut Technich Economic ie la unica scola auta plurilinguistica paritetica te Südtirol che n possa denominé **ski college**. Dlongia l sport dai schi, à la scola propi nce ulù cri l cuntat cun d'otra lies de Gherdëina (p.ej. l Hockey Club Gherdëina) y laurà ora n cunzet de urganisazion, che ti permët ai jëuni y ala jëunes de ti jì do ala atività sportiva de gra a n orar scolastich flessibl y sun mesura. Nscila possa sën nce sculées y sculeies che cier ora la sezion marketing & turism ti jì do a si sport cun dut l sustëni da pert dla scola. Tres l model plurilinguistich (tudësch/talian/nglëisc/ladin) vëniel pità ai studënc y ala studëntes la miëura fundamënta per n studium a na università de rujeneda taliana, tudëscia, o nglëija. L diplom dla ITE Raetia dà nce la puscibltà de se furmé inant ti ciamps dl turism, dla economia, di lingac, dla lege ma possa nce purté ndrët tl mond dl lëur (agenzies de viac, hotelaria, agenzies marketing y n.i.)

La trëi sezions dla ITE

Tla sezion **marketing** ti dan na majera mpurtanza ala promozion dl spirt dl mprenditëur y a cumpetënzes pratices tres cuncorsc de ideies y ativateies didatiches cun esperc.

Dlongia la lezion paritetica iel nce udù dant practicum te firmes pitles o mesanes atives a nivel nternaziunel y viages tla Gran Bretania o Irlanda. La sezion marketing garantësc a si studëntes y studënc la miëura cundizions per tingë a posc nternaziunei tl ciamp dl marketing.

Tla sezion **turism** vëniel dat na gran mpurtanza ala cumpetënzes linguistiches nternaziuneles: I vën nsenià tudësch, talian, nglëisc y ladin y n possa cri ora sëuraprò danter spanuel y rus. Dlongia practicum desvalives vëniel fat proiec linguistics oradecà. Ora de chël vën la studëntes y i studënc njenjei ca al bi- y trilinguism. Chëi che uel scuvierjer l mond tres i lingac ie tla ITE Reatia tl drë post.

Pra la sezion **sport** à, ora dl sport agonistich, nce la materies aministrazion, finances y marketing n gran pëis. Mplu vëniel, dlongia fisioterapia y prevenzion de ferides, nce pità training mental y dianiostica de prestazion. I recuisic per se scri ite te chësta sezion ie n ejam de amiscion.

Per deplù nformazions possen cunsulté l portal Internet www.iteraetia.it, l profil Instagram o Facebook **ite.raetia**, o cuntaté la scola tres la adres e-mail ite.urtijei@schule.suedtirol.it o l numer de telefon 0471 796296, ulache l ie nce mesun fé ora n termin per n colloquium persunel.

Lizeum d'ert Cademia

L Lizeum d'ert Cademia ie na scola che favorisea la capaziteies creatives dla studëntes y di studënc

y ie na bona basa per n studium y n mestier tl ciamp artistich. Perchël vëniel da una na pert pità materies teoretiches de formazion generela y dal'otra pert nce dat mpurtanza a n orientamënt sterch tla materies artistiches-pratices cun lezions ti lauratueresc. Ora de chël iel la puscibltà de fé pea pra ativateies extra-scolastiches coche p.ej: fé scultures de nëif, workshop de teater per nglëisc, duel de descuscion danter sculées y sculeies y nteligënza artificziela, vijites te museums y truep deplù.

Carateristich per la scola tla localiteies ladines ie nce l sistem paritetich cun l nseniamënt tl lingaz tudësch y talian.

Tl Lizeum d'ert Cademia possen cri ora danter: ert figurativa, design y grafica.

Sezion ert figurativa

Na gran mpurtanza ti vëniel dat ala pitura, l'ert plastica y l ziplé. La sculées y i sculeies ie cherdei a sperimenté cun si esprescion artistica y a giauri si putenziel creatif. Tl medemo mumënt ti juden nsci a jì plu sot te si sensibltà artistica y a se cunfrunté a na maniera critica cun si spirt creatif.

Sezion design

Dal 2012 iel tl Lizeum d'ert Cademia la sezion design. Pra la fasa de proietazion vëniel, tulan n cunscidrazion ncëries desvalives, purvà ora metodes per giaté ideies y les reprejenté graficamënter. Tl lauratuere ie l lëur sperimentel l plu mpurtant: cun mauta, papier, carton, stiropor, mitel, drap y d'autri materiali vëniel purvà ora la qualiteies di materiali y jit ite te plu tematices dl design, che va da mubilia inuvativa a ogeg de or y arjënt. L assistënt tecnich tl lauratuere da marangon sustën la sculées y i sculeies pra la realizazion.

Sezion grafica

Pra la sezion de grafica giata la sculées y i sculeies l mesun de dé na udleda scialdi lergia sun l mond dla realizazion grafica, dla ilustrazion, tipografia, fotografia, animazion y dl tai de video. La fasa de proietazion ie carateriseda dal purvé ora tecniches de schiza desvalives. Tl lauratuere de grafica vëniel dantaldut laurà sun l computer per ti dé ala sculées y ai sculeies l savëi tecnich che ie debujën per adurvé plu sortes de programs de computer atuei. L fin de chësta sezion ie chëla de promuever l lauré autonom, individuel y respunsabl de uni sculea y uni sculé.

Deplù nformazions giapen sun l portal internet www.cademia.it, sun Instagram sota **lizeumcademia**, o sun Facebook sota **Cademia**, sota la adres e-mail se.urtijei@schule.suedtirol.it o al numer de telefon 0471 796240.

Scola profesciunela

La scola sustën y porta inant capaziteies artejaneles y artistiches, creia lerch per ancuntes intercultureles, mët a jì cuncorsc y mostres y mantën cuntac cun l mond dl lëur y dla profescion tres l ajurnamënt profesciunel. Chësc ti dà l mesun ala lauranta y al laurant de ti vester ala ghiranzes for majeres sun la stiera y de savëi da les manejé.

Dlongia i cursc sun tecniches de basa tl dessëni, depënjer, ziplé y turné, vëniel pità nce cursc speziei de dessëni y mudelé act, tenii da artisç cunesciui, che vën urganisei per scultëures, per moleri y de tei che lëura tl ciamp dl artejanat artistich.

Sezion de depënjer tradiziunel, nduré y pitura decurativa

pitures y decurazions sun mur.

Sezion scultura tl lën

Tres l lëur intensiv y pratich mpera la sculées y i sculeies a lauré ora proiec cun tecniches multimedieles se nuzan dla regules de cumposizion y dla perzezion visuèla, per da dedò ziplé la scultura. La sculées y i sculeies se dà ju cun plu tecniches y technologies y arjonj na cunescënza sota n cont de aspec estetics, espressifs y funziunei.

Deplù nformazions giapen sun l portal internet www.cademia.it, sun Instagram sota **lizeumcademia**, o sun Facebook sota **Cademia**, sota la adres e-mail se.urtijei@schule.suedtirol.it o al numer de telefon 0471 796240.

Scores Altes La Ila

Do la scora mesana, á scolari y scolares la poscibilité da chirí fora danter chëstes trëi scores altes a La Ila: l'ITE (Istitut Tecnich Econmich), le Lizeum linguistich y le Lizeum dles sciënzes umanes. Le gran vantaje, respet ales atres scores altes dla provinzia, é che l'insegnamënt vëgn fat te deplü lingac: le 50% dles ores de insegnamënt é por todësch, y l'ater 50% dles ores vëgn fat por talian. Döes ores al'edema vëgn rresservades ala materia Ladin. Tan co unica é l'oferta de trëi labors che vëgn pitada a studënc y studëntes: l'Aziënda simulada, che funzionëia bele da agn, y Marketing y comunicaziun digitala, Gestiu dl sport y di evënc, che é tl gní lauré fora plü a puntin. Les gran investiziuns di ultims agn á fat a na moda che i labors sides arjigné ite cun stromënc daldöt moderns y efiziënc, y implü vëgnel organisé döt l'ann incuntades y colaboraziuns cun profescionisc y cun aziëndes desvalies. Les Scores Altes La Ila á a desposiziun n zënter sportif modern y polivalënt, y mantëgn tresfora le dialogh cun les families y les uniuns sportives dl teritore. Sciöch' al vëgn fat ia a Urtijëi, vëgn ince a La Ila le cheder orar adaté dodí dles esigënzes sportives. Vigni studënt y studënta ciafa súa bela atenziun, y por i studënc sportifs él preodü n sostëgn individualisé. I trëi obietifs prinzipai dles Scores Altes La Ila é: le svilup dles conescënzes y dl patrimonie educatif por ci che reverda vigni materia; l'insegnamënt dles noziuns che á na valüta particulara tla vita da vigni de, por arjigné ca studënc y studëntes ai caji dla vita y al svilup dla sozieté; la promoziun dla dimensiun emozionala, inteletuala y relazionala, por che vignun y vignöna pois ti jí adincuntra al suzes personal, dal punt de odüda sozial y profescional.

L'ITE da La Ila en cürt

Adöm ala buna preparaziun tl ciamp dl'economia y di dërc, pita l'ITE da La Ila na formaziun generala scialdi ampla y flessibla, chëra che ti deura ai diplomá deplü oportunités de laur y deplü poscibilités da planifiché le dagní. Al n'é te nosta provinzia degön'atra scora alta, cun direziun de economia, aministrazion, finanza y marketing, che pita na formaziun te cater lingac (talian/todësch/inglesc/ladin).

Ci caraterisëia pa le Lizeum linguistich da La Ila?

Talian, todësch, inglesc, franzesc y ladin é i cin' lingac che studëntes y studënc diplomá se porta para te n monn tres plü cosmopolit che se damana da ester coriusc y daverc al confrunt cun les atres cultures. La scora da La Ila, a desfarënzia de atres scores dla provinzia, é plütosc picera, cun de pices classes, porchël pó l'insegnamënt tigní cunt dles esigënzes, dles cualités y dles dificoltés de vigni studënt y studënta. La scora dëida cun leziuns de sostëgn y de preparaziun por interrogaziuns y proes scrites. Insegnanc y insegnantes se focalisëia dassën ince sön l'efiziënza dles metodes da imparé da pert di studënc.

Le Lizeum dles Sciënzes umanes

La seziun dles sciënzes umanes é gnü metü impé tl 2009/2010, cun l'obietif da ti pité a studënc y studëntes i stromënc por capí damí se instësc y les dinamiches dla sozieté, giulan al stüde dla psicologia, dla pedagogia, dla soziologia y dl'antropologia. Les competënzes soziales á na gran valüta aldedaincö, te n monn signé da crises de vigni sort. Tratan i cin' agn de scora vëgn l'atenziun metüda söles formes desvalies de vita soziala, söles regoles y les modalités che caraterisëia le ciamp sozio-pedagogich, söla discusciun y le confrunt cun i valurs y i ideai che porta al bëgn de düc. A chësta moda svilupëia studënc y studëntes na dërta cosciënza soziala y tol en conscideraziun i fenomens dl'interaziun soziala y dl'interculturalité.

Informaziuns plü monüdes é da ciafé sot al sit www.scoresaltes.it/la o sot www.ll-itc-laila.it, söl profil Instagram o sön chël de Facebook: **scoresalteslaila**. An pó ince mené na mail a itc.la-ila@schule.suedtirol.it o telefoné al numer: 0471/796296.

La scora ladina á n vantaje tler respet ales scores todësces o talianes de nosta provinzia: dlungia i contignüs specifichs dles materies che vëgn insignades, tol sö studënc y studëntes competënzes y conescënzes te almanco cater lingac. Chësta é na buna rajun por resté tla Ladinia y pié do na formaziun de cualité che ti deura les portes ai stüdi universitars, tla Talia o tl foresto, o a deplü poscibilités prefesionales.

an/san/cs/red

Schlagwörter:

Gröden

Kreativität

Oberschulen

Gadertal

Mehrsprachigkeit

Sport

Kunst

Design

Sprachen

Anmeldung

Dokumente zum herunterladen

 [Istitut Technich Economic Raetia »](#) [IMG 2 MB]

